

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України про внесення змін до додатка №3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» щодо підтримки фізичних осіб-підприємців сфери торгівлі під час пандемії

1. Обґрунтування необхідності прийняття акту

Встановлений з 19 грудня 2020 р. карантин та запроваджені обмежувальні протиепідемічні заходи з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 – у 2021 році продовжують діяти, а чіткі строки завершення у світі - невідомі.

Було введено ряд обмежень та заборон, в тому числі на провадження господарської діяльності, більше того, підпунктом 9 пункту 3 Постанови Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1236 було запроваджено заборону на діяльність непродовольчих ринків на території України.

Варто зазначити, що підприємства роздрібної торгівлі (фізичні особи-підприємці та юридичні особи) в Україні налічують понад 38 тисяч.

Так, відповідно до останньої офіційної статистики (за 2018 рік), затвердженої Державною службою статистики України, торгівлю мережу підприємств роздрібної торгівлі непродовольчих товарів в Україні складають – 23920 об'єктів підприємств, з них – 14471 продовольчих.

Водночас, згідно даних останньої офіційної статистики (за 2019 рік), в оптовій та роздрібній торгівлі (Код за КВЕД-2010 – G) задіяні 732732 фізичні особи-підприємці, що складає 46,9% у загальному відсотку показника. Крім того, у даній сфері задіяно 101427 підприємств, які генерують велику кількість робочих місць та податкових надходжень.

У даному аспекті варто зазначити, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1233, фізичним особам-підприємцям, економічна діяльність яких тимчасово зупинена внаслідок запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів (станом на 31.10.2020 основний КВЕД віднесено до тих, стосовно яких вжито карантинних заходів), була надана одноразова матеріальна допомога у сумі 8000 грн. на одного суб'єкта. Загалом, обсяг такої допомоги в межах України склав понад 3,6 млрд грн. Заявки на отримання виплат приймалися до 31.12.2020, а відтак вказана допомога реалізовувалась в аспекті підтримки складного економічного стану у межах 2020 року.

В той же час, відповідно до даних Державної служби статистики України, середня заробітна плата у листопаді склала [11987 грн](#), а тому така допомога є меншою від такої заробітної плати на понад 30%.

Втім, у Державному бюджеті Україна на 2021 рік додаткових джерел підтримки фізичних осіб-підприємців в рамках діяльності в умовах пандемії немає. Більше того, вищезазначена Постанова № 1236 продовжує дію суворих обмежувальних заходів на весь січень 2021 року, з планами до подальших обмежень.

Враховуючи різні прогнози щодо розвитку епідемії у 2021 році, відповідно до яких ситуація може залишатися незмінною, або й погіршитися порівняно з 2020 роком, слід детально враховувати на рівні державного регулювання рекомендації

BOO3 (World Health Organization - Coronavirus disease (COVID-19): [Health and safety in the workplace](#)).

Відповідно до зазначених рекомендацій, потрібно не тільки дотримуватися дистанції в 1 метр між людьми та передбачати 10 квадратних метрів на одну людину, а й регламентувати та використовувати такі стандарти на національному рівні так, щоби вони були реальними до застосування, як з боку робітників, так і роботодавців. Крім того, окрема увага приділяється:

- модифікації робочих місць;
- зміні використання загальних приміщень та транспортних засобів;
- розподілу робочих змін.

Зазначені вище заходи є додатковими і невід'ємними до загально визначених у форматі використання захисних масок і рукавичок, а також дезінфекційних заходів.

З огляду на відсутність подальшої матеріальної допомоги для фізичних осіб-підприємців та найманих працівників на цей рік, які складали б еквівалент середній заробітній платі, доцільно розглянути виділення коштів на створення умов для безперебійної роботи таких осіб за умов продовження карантину.

Прямі втрати в разі обмеження діяльності фізичних осіб-підприємців у 2021 році.

Проведемо розрахунок, за яким припинять роботу, а відповідно не будуть сплачувати податки та збори (незалежно від юридичного припинення діяльності чи фактичного браку коштів на оплату, а відповідно формування заборгованості) 40 тис. ФОПів поступово, протягом трьох місяців (I-го кварталу 2021 року).

Крім того, врахуємо, що такі фізичні особи мають право отримувати допомогу по безробіттю, яка складає від 1000 до 9080 грн. Якщо розрахувати, що 35% (14000 осіб) від наведених нижче осіб оформлять виплати, то це складе наступні витрати для Держбюджету.

Прямі втрати:

1) Недоотримання податків та зборів:

20 тис. ФОП I групи $\times (227 \text{ грн (ЄП)} + 1320 \text{ грн (ЄСВ)}) = 30 \text{ млн } 940 \text{ тис.}$

20 тис. ФОП II групи $\times (1200 \text{ грн (ЄП)} + 1320 \text{ грн (ЄСВ)}) = 50 \text{ млн } 400 \text{ тис.}$

35% (мають по одному найманому працівнику) $\times 40 \text{ тис. } (1080 \text{ грн (ПДФО при окладі } 6 \text{ тис. грн)} + 90 \text{ грн (ВЗ)} + 1320 \text{ грн (ЄСВ)}) = 34 \text{ млн } 860 \text{ тис.}$

Крім того, за даними Державної служби статистики за 2019 рік (період до пандемії COVID-19), середня кількість безробітних серед працівників сфери торгівлі та послуг склала майже 45 тис. осіб.

2) Виплати допомоги по безробіттю:

$14000 \times (9080 \times 0.25) = 31 \text{ млн } 780 \text{ тис.}$

Зазначимо, що наведені мінімальні розрахунки по втратам, які можуть суттєво збільшуватися зважаючи на кон'юнктури ринку праці, осіб, які втратили роботу (припинили діяльність), їхній трудовий стаж, вік тощо.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою вказаного законопроекту є безперервність роботи оптової та роздрібної торгівлі, які дозволять забезпечити функціонування навіть в умовах

продовження карантинних заходів на весь 2021 рік, шляхом створення необхідних санітарних та гігієнічних умов праці у приміщеннях, де провадиться діяльність.

Крім того, прийняття змін дозволить зменшити фінансові втрати Держбюджету через систематичні податкові надходження функціонуючих учасників ринку та збереженню робочих місць, а як наслідок супутню максимальну мінімізацію виплат допомоги по безробіттю.

3. Основні положення законопроекту

Законом передбачається:

- запровадження нової бюджетної програми «Здійснення заходів, спрямованих на забезпечення безпечних умов роботи фізичних осіб-підприємців сфери роздрібної торгівлі, в умовах пандемії гострої респіраторної хвороби COVID-19» у складі видатків Міністерства охорони здоров'я України з фінансуванням у сумі 180 млн грн;
- порядку розподіляти обсяг видатків, передбачених за бюджетною програмою буде визначатися Кабінетом Міністрів України;
- кошти будуть направлятися на облаштування місць оптової та роздрібної торгівлі згідно санітарних умов, які дозволять не припиняти їхнє функціонування навіть під час пандемії (захворювань) – засоби індивідуального захисту, засоби дезінфекції, розмежування місць (точок) торгівлі, розмежування осіб (клієнтів) відповідно до стандартів дистанції, обмеження захисними екранами (плівкою) певних територій тощо;
- можливість, у разі необхідності, здійснити у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених Міністерству охорони здоров'я на 2021 рік, перерозподіл видатків на інші необхідні протиепідеміологічні заходи.

4. Правові аспекти

Законопроект розроблено з урахуванням нормативно-правової бази, яку визначають:

Конституція України;

Бюджетний кодекс України;

Закон України «Про Державний бюджет України на 2021 рік».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту передбачає перерозподіл видатків шляхом перенаправлення на нову бюджетну програму у складі видатків Міністерства охорони здоров'я України 180 млн грн (80 млн грн загальний фонд та 100 млн грн спеціальний фонд).

100 млн грн пропонується перенаправити за рахунок фінансування бюджетної програми «Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва». Оскільки такий фонд забезпечує кредитування та підтримку роботи бізнесу, логічним є перенаправлення його коштів на заходи, які з меншими затратами дозволять підприємцям утриматися в період пандемії, адже кредитування в період

локдауну та заборони роботи є нелогічним та нецільовим, оскільки локдаун не дозволить генерувати прибуток, а відтак виплачувати як тіло кредиту, так і відсотки по ньому.

80 млн грн пропонується перенаправити за рахунок фінансування бюджетної програми «Резервний фонд», оскільки в рамках пандемії бізнес потребує непередбаченої та термінової допомоги. Більше того, у разі невжиття заходів щодо безперервного функціонування бізнесу у сфері торгівлі, ці ж кошти зможуть перекрити одноразові виплати лише 10 тис підприємців (в рамках розрахунків відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1233).

Таким чином, у разі неприйняття вказаного законопроекту, втрати Державбюджету лише за один квартал 2021 року (3 місяці) можуть скласти від 153 млн 980 тис грн у разі втрати робочих місць 40 тис працівниками сфери роздрібної та оптової торгівлі та 14 тис працівниками супутніх сфер протягом трьох місяців (13 тис та 4,5 тис на місяць відповідно), згідно розрахунків:

Недоотримання податків та зборів:

20 тис. ФОП I групи $\times (227 \text{ грн (ЄП)} + 1320 \text{ грн (ЄСВ)}) = 30 \text{ млн } 940 \text{ тис.}$

20 тис. ФОП II групи $\times (1200 \text{ грн (ЄП)} + 1320 \text{ грн (ЄСВ)}) = 50 \text{ млн } 400 \text{ тис.}$

35% (мають по одному найманому працівнику) $\times 40 \text{ тис. } (1080 \text{ грн (ПДФО при окладі } 6 \text{ тис. грн)} + 90 \text{ грн. (ВЗ)} + 1320 \text{ грн (ЄСВ)}) = 34 \text{ млн } 860 \text{ тис.}$

Крім того, за даними Державної служби статистики за 2019 рік (період до пандемії COVID-19), середня кількість безробітних серед працівників сфери торгівлі та послуг склала близько 45 тис. осіб.

З них - виплати допомоги по безробіттю:

$14000 \times (9080 \times 0.25) = 31 \text{ млн } 780 \text{ тис.}$

Крім того, ряд супутніх податкових втрат у вигляді скорочення обігу продукції, податкових надходжень в рамках операцій при експорті/імпорті тощо, неможливо точно вирахувати.

В той же час, у разі прийняття цього законопроекту, річні прямі витрати можуть скоротитися з понад 600 млн грн на рік (153,9 млн \times 4 квартали) до 180 млн.

6. Запобігання корупції

Законопроект не містить новел щодо виконання бюджетних програм, а відтак не запроваджує нових корупційних ризиків.

7. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту.

Цей законопроект дозволить суттєво покращити соціально-економічний стан в регіонах, у яких фізичні особи-підприємці у сфері оптової та роздрібної торгівлі є основним напрямком зайнятості населення, а також систему торгівлі в Україні в цілому. Законопроект є невід'ємною складовою заходів відновлення економіки України у 2021 році та сприятиме зростанню ВВП.

[illegible]

340719